

Якими б фантастичними успіхами тішилося людство, настав час зрозуміти, що вони мало важать, коли на Землі немає порядку, коли існування життя на планеті опинилося під загрозою через екологічну ситуацію, котра вже близька до критичної й ініційована глобальними масштабами впливу самої людини на біосферу, неузгодженістю її повсякденної практичної діяльності із законами Природи й розвитку життя на Землі. [3]

Тож цілком природно, що на початку третього тисячоліття розпочався процес *екологізації свідомості людей*, озброєння їх екологічними знаннями. Це має забезпечити формування в кожній особистості екологічної етики, виховання екологічної культури. Зрештою людство повинне навчитися будувати свої взаємини з навколишнім світом із позиції поваги до Природи, до всього живого.

Антропологічні погляди привели мислителя до переконання, що людина – частина природи. Але що таке природа? Яке місце в ній займає суспільство та людина? Яким законам підпорядковується людина? Що таке духовне життя людини та в якому відношенні воно знаходиться до її тілесної природи, до її життя в суспільстві, до загальної системи миротворення?!

Література:

1. Філософія: Навчальний посібник / І. Ф. Надольний, В. П. Андрущенко, І. В. Бойченко, В. П. Розумний та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. – К.: Вікар, 1997. – С.175-178.
2. Г. С. Сковорода «Розмова про істинне щастя»/ Пер. укр. мовою, прим. В. О. Шевчука. – Х.: Прапор, 2002.- 280с.
3. И. А. Табачников «Григорий Сковорода. М., Мысль, 1972. – 207с.

Т.А.Козинцева

доц. кафедри філософії

Сумський державний університет

ФИЛОСОФИЯ КАК ФИЛОСОФСТВОВАНИЕ

Каждая эпоха в развитии человеческого общества представляет собой определенное равновесие, вызванное с одной стороны, существованием мировоззренческой парадигмы, задающей базовый способ рефлексии, с другой – альтернативный. Творчество Г.С.Сковороды

скорее относится ко второму с одной стороны, потому что апеллирует к сердцу как источнику истинного знания о мире, с другой – знания о мире для него вторичны по отношению к знанию о человеке. Г.Сковорода возводит свою философию в жизненный принцип. Интеграция способа философствования и способа бытия рассматриваются философом как истинность существования. «Його мандрівничий посох і флейта – символи глибоко обміркованого рішення. І вони ж є необхідними атрибутами «веселія сердечного» - стрижневого поняття філософської антропології Сковороди» [1,66]. Утверждая основные принципы своей философской позиции, Г.Сковорода проверяет и закрепляет их своей собственной жизнью, не доводя при этом свою жизнь до жертвенной формулы, и не совершая над собой насилия, и здесь он ближе не к христианской, а к античной традиции.

Сковорода, осуществляя идею самопознания, стремится обрести личный покой и счастье. Он осуществляет свой выбор как свободный человек, идущий на зов не «внешнего, видимого, а внутреннего, невидимого», того, что заложено в нем самом, то есть от самого себя к самому себе. В притче «Убогий жаворонок» символически представлен «мир», который ловит людей в свои сети, заставляя срабатывать человеческое естество на уровне бессознательного, инстинктивного. Познание себя есть постоянная рефлексия над самим собой – невозможно спать пока продолжаются страдания Иисуса Христа, когда я погружен в духовный сон, я позволяю дьяволу играть собой. Я не свободен, поскольку ограничен миром и эта ограниченность меня устраивает, так как избавляет от ответственности. Однако иной путь требует от человека постоянного напряжения воли и смелости, отваги («куража»). Отсюда, собственно, и основной, неоднократно повторяемый призыв Сковороды к самопознанию, как попытка разбудить человеческое в человеке. «Познай самого себя» - означает познание человеком божественного в себе. «Истинным человеком есть сердце в человеке, глубокое же сердце и одному только богу познаваемое не что иное есть, как мыслей наших неограниченная бездна...» [2,138]. Как возможен переход к этому истинному, внутреннему? Через любовь к самому себе, а чтобы полюбить – необходимо знать, что есть источник этой любви, а, узнав, соединив истину и любовь – приходишь к красоте как совершенству божественного естества. Именно потому Сковорода доводит свою философию до философствования, до ее вершины и пафоса – до нравственности. Нравственное отношение необходимо предполагает видение в себе и в другом положительной бесконечно-

сти, і саме в усвідомленні цієї нескінченності як божественності, реалізуємої через волю і відбувається становлення людини як особистості. І тільки особистість в стані діяти як вільно, так і морально. Таким чином, з'єднуються правда, краса і добро в своїй абсолютній формі, що веде людину до гармонії з світом і виражається через «веселіє серце, кураж». При цьому діє, направляється велінням серця, а не вимогами «світу», не може бути важким і повинен приносити радість. Як давній античний бог Пан, радість життя якого походила з його природи, так і Сковорода, рухаючись зі своїм посохом назустріч своїй «сродності», відчуває щастя, «веселіє» і «кураж». Реалізуючи себе як «істинного людини», він куражиться над «світом», який намагається вловити неуловимого філософуючого странника і важко зрозуміти чи його філософування маска, якою він обманює світ або способом виявленості себе світу.

Література:

1. Сігов К. Метафізика гри та «веселіє серця» Григорія Сковороди/Сучасність. – 1992. - №12- С.66-75
2. Сковорода Г. Стихотворення. Песні. Басні. Діалоги.-К, 1983

В.В. Опанасюк

ст. викладач

Сумський державний університет)

**ІСТИНА В ЛЮБОВІ:
ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ФІЛОСОФІЇ Г.С. СКОВОРОДИ**

Одним із перших кроків української філософії після проголошення незалежності України стало «нове прочитання» філософської спадщини Г.С. Сковороди. Поряд із живим зацікавленням, вічним пошуком та осмисленням істинної сутності та призначення Людини, спостерігалися й кон'юнктурні явища, як то світоглядна криза пострадянського суспільства, пошуки нової національної ідеології, доступність друкованих творів тощо.

Проблемою нашого часу є намагання частини наукової та політичної еліти пристосувати світоглядні ідеї «українського Сократа» до потреб «плоті», приховати ніщість власних помислів псевдовірою в Бога, істину, справедливість. У цьому зв'язку дуже зручним для «пе-